

Innehåll

Förord 5

Variabelförteckning 13

Kapitel 1. Inledning 15

- 1.1 Bakgrund 15
- 1.2 Utredningens problem och syfte 16
- 1.3 Angreppssätt och huvudhypotes 17
- 1.4 Material och definitioner 18
- 1.5 Utredningens disposition 20

Kapitel 2. Utlandsägda industriföretag i Sverige 22

- 2.1 Inledning 22
- 2.2 Tidigare undersökningar av den utlandsägda företagssektorn 22
- 2.3 Den utlandsägda industrisektorns totala omfattning 24
- 2.4 Utlandsägda dotterföretag 26
 - 2.4.1 Etableringstidpunkt och etableringssätt 26
 - 2.4.2 Branschfördelning 27
 - 2.4.3 Andel av svensk industri 28
 - 2.4.4 Egen produktion och återförsäljning 31
 - 2.4.5 Export och import 32
 - 2.4.6 Finansiering och utländskt investerat kapital 34
 - 2.4.7 Lönsamhet 36
 - 2.4.8 Forskning och utveckling 36
 - 2.4.9 Storleksfördelning 37
 - 2.4.10 Länderfördelning 38
- 2.5 Från utlandet minoritetsägda företag 41
- 2.6 Sammanfattning 42

Kapitel 3. Utlandsägda försäljnings- och serviceföretag i Sverige 45

- 3.1 Inledning 45
- 3.2 Total omfattning 45
- 3.3 Försäljningsföretag 46

3.3.1	Etableringstidpunkt och etableringssätt	46
3.3.2	Branschfördelning	46
3.3.3	Finansiering och lönsamhet	47
3.3.4	Länderfördelning	48
3.4	Serviceföretag	49
3.5	Sammanfattning	51
<i>Kapitel 4.</i>	<i>Teori för företagens utländska direkta investeringar</i>	<i>52</i>
4.1	Inledning	52
4.2	De utländska företagens konkurrensfördelar	52
4.2.1	Tillgång till företagsspecifik kunskap	54
4.2.2	Tillgång till kapital	56
4.2.3	Möjligheter till vertikal integration	58
4.2.4	Tillgång till utländska marknader	58
4.3	Några följsatser	59
4.4	Utländska och inhemska multinationella företag	61
4.5	Utlandsproduktion eller export	62
4.5.1	Faktorer som företaget beaktar vid valet mellan utlandsproduktion och export	62
4.5.2	Offensiva och defensiva direkta investeringar	64
4.6	Företags- och länderspecifika konkurrensfördelar – en syntes	64
4.7	Summering, huvudhypotes och testförfarande	65
4.7.1	Problemet	65
4.7.2	Identifiering av företagsspecifika (monopolistiska) konkurrensfördelar	66
4.7.3	Valet mellan export och produktion	68
4.7.4	Testförfarandet	69
<i>Kapitel 5.</i>	<i>En modell för utländska multinationella företags konkurrensfördelar</i>	<i>70</i>
5.1	Inledning	70
5.2	Analysmetod	70
5.3	Modellen	73
5.4	Operationalisering av variablerna	76
5.4.1	Beroende variabler	76
5.4.2	Oberoende variabler	78
<i>Kapitel 6.</i>	<i>Empirisk analys av utländska multinationella företags konkurrensfördelar</i>	<i>83</i>
6.1	Inledning	83
6.2	Konkurrensfördelar vid produktion i Sverige	83
6.3	Inverkan av företagens länderursprung	86
6.4	Inverkan av det utländska ägandets omfattning	88
6.5	Inverkan av marknadens struktur	89
6.6	Konkurrensfördelar vid export till Sverige	93

Kapitel 7. Kompletterande analys av de utländska multinationella företagens konkurrensfördelar 96

- 7.1 Inledning 96
- 7.2 Resursöverföringen från moderbolagen 96
 - 7.2.1 Kapital 96
 - 7.2.2 Kunskap 99
- 7.3 Tillgången till utländska marknader 101
- 7.4 Förhållandet mellan utländska och svenska multinationella företag 101

Kapitel 8. En modell för utländska multinationella företags benägenhet att producera i Sverige 107

- 8.1 Inledning 107
- 8.2 Analysmetod 107
- 8.3 Modellen 112
- 8.4 Operationalisering av modellens variabler 113
 - 8.4.1 Beroende variabel 113
 - 8.4.2 Oberoende variabler 113
 - 8.4.2.1 Produktionskostnaderna 114
 - 8.4.2.2 Varutransfereringskostnaderna 116
 - 8.4.2.3 Skalekonomi 117

Kapitel 9. En empirisk analys av utländska multinationella företags benägenhet att producera i Sverige 118

- 9.1 Inledning 118
- 9.2 Regressionsresultat 118
- 9.3 Analys med beaktande av företagens regionala ursprung 122
 - 9.3.1 Nordamerikanska och västeuropeiska direkta investeringar i Sverige 122
 - 9.3.2 Utlandsägda dotterföretags känslighet för förändringar i arbetskraftskostnaderna i Sverige 123
 - 9.3.3 De utländska direkta investeringarnas framtida utveckling i Sverige 126

Kapitel 10. Sammanfattning 129

- 10.1 Inledning 129
- 10.2 Utländska multinationella företags konkurrensfördelar framför inhemska företag 130
- 10.3 Utländska multinationella företags benägenhet att producera i Sverige hellre än att exportera hit 132
- 10.4 Fortsatt forskning 133

Appendix

- A. Enkätundersökningen 136
- B. Större utlandsägda industriföretag i Sverige 156
- C. Tabeller 169

Summary 183

Contents 189

Litteratur 195

Figurer

- 2:1 Utlandsägda dotterföretags andel av sysselsättningen i svensk industri 1965–74 30
- 7:1 Olika företagskategoriers andelar av den svenska sysselsättningen i ett urval branscher 103
- 9:1 Flödet av utländska direkta investeringar i Sverige 1960–75 125
- 9:2 In- och utflödet av utländska direkta investeringar i relation till de totala industriinvesteringarna i Sverige 1962–75 128
- A:1 Antal inkomna svar per månad 138

Tabeller

- 1:1 Flödet av utländska direkta investeringar till och från Sverige 1960–76 15
- 2:1 Den utlandsägda industrisektorns storlek 25
- 2:2 De utlandsägda dotterföretagens branschfördelning 28
- 2:3 De utlandsägda dotterföretagens andel av svensk industri 29
- 2:4 De utlandsägda dotterföretagens omsättning och den egna produktionens andel därav 31
- 2:5 Exportens andel av produktionen i utlandsägda dotterföretag och i samtliga företag 33
- 2:6 Utländskt investerat kapital i utlandsägda dotterföretag 35
- 2:7 De utlandsägda dotterföretagens fördelning på ursprungsländer 39
- 2:8 Produktionens branschfördelning i utlandsägda dotterföretag från olika ursprungsregioner 40
- 2:9 De utlandsägda dotterföretagens verksamhet fördelad på ursprungsregioner 40
- 2:10 Från utlandet minoritetsägda företag fördelade på branscher 42
- 3:1 Utlandsägda försäljnings- och serviceföretag 45
- 3:2 De utlandsägda försäljningsföretagens fördelning på industribranscher 47
- 3:3 Utländskt investerat kapital i utlandsägda försäljningsföretag 48
- 3:4 De utlandsägda försäljningsföretagens fördelning på ursprungsländer 49
- 3:5 De utlandsägda serviceföretagens branschfördelning 50
- 6:1 Regressionsestimat för utländska dotterföretags konkurrensfördelar framför inhemska företag 84
- 6:2 Regressionsestimat med hänsynstagande till företagets länderursprung 87
- 6:3 Regressionsestimat med hänsynstagande till det utländska ägandets omfattning 89
- 6:4 Regressionsestimat med hänsynstagande till marknadskoncentrationen 90
- 6:5 Regressionsestimat med hänsynstagande till företagsstorleken 91
- 6:6 Regressionsestimat med hänsynstagande till marknadstillväxten 92
- 6:7 Regressionsestimat för utländska dotterföretags konkurrensfördelar vid produktion respektive export 94

- 7:1 Moderföretagets andel av utländska dotterföretags långfristiga lånekapital och kostnad för kunskap 98
- 7:2 Regressionsestimat för svenska multinationella företags konkurrensfördelar framför övriga företag 102
- 8:1 Råvarukostnadernas och förädlingsvärdets andel av salutillverkningsvärdet i svensk industri 1970 110
- 8:2 Genomsnittligt pris för elektricitet i några industriländer 1970 116
- 9:1 Regressionsestimat för utländska multinationella företags benägenhet att producera i Sverige 119
- 9:2 Exportens andel av saluvärdet i nordamerikanska och västeuropeiska dotterföretag i Sverige 122
- C:1 Antal anställda i utlandsägda företag i Sverige 1962–74 169
- C:2 Export- och importvärde i utlandsägda dotterföretag inom svensk industri 1965 och 1970 fördelade på branscher 170
- C:3 Lönsamheten i utlandsägda dotterföretag och i samtliga industriföretag 1971 171
- C:4 Förvaltnings(tjänstemanna-)personalens respektive teknikernas andel av det totala antalet sysselsatta i utlandsägda dotterföretag och i samtliga svenska industriföretag 1970 172
- C:5 Insats av marknadsföringskunskap i utlandsägda dotterföretag och i samtliga svenska företag, mätt med kostnader för reklam och/eller personlig försäljning i relation till omsättning 1967 173
- C:6 Forsknings- och utvecklings (FoU-)kostnadernas andel av produktionens saluvärde i utlandsägda dotterföretag och i samtliga svenska industriföretag 1970 174
- C:7 Utländska multinationella företags produktionsandelar i skilda branscher i svensk industri samt deras produktionsvärde i Sverige i relation till summan av detta värde och värdet av deras export till Sverige 1970 175
- C:8 Regressionsestimat för utländska dotterföretags konkurrensfördelar framför inhemska företag (stegvisa regressionsestimat) 177
- C:9 Regressionsestimat för utländska dotterföretags konkurrensfördelar framför inhemska företag (stegvisa regressionsestimat med hänsynstagande till samspelseffekter) 178
- C:10 Regressionsestimat för utländska dotterföretags konkurrensfördelar framför inhemska företag (med hänsynstagande till företagens länderursprung men utan hänsynstagande till Sveriges komparativa fördelar och varornas internationella rörlighet) 178
- C:11 Regressionsestimat för utländska dotterföretags konkurrensfördelar framför inhemska företag (med hänsynstagande till såväl marknadskoncentration som företagsstorlek) 179
- C:12 Regressionsestimat för utländska multinationella företags benägenhet att producera i Sverige (med hänsynstagande till teknikerintensitet, förekomst av svenska multinationella företag och marknadskoncentrationen) 180

- C:13 Årlig volymförändring i utländska direkta investeringar och i industri-
(brutto-)investeringar i Sverige och i samtliga OECD-länder 1960–75. 181
- C:14 Årlig volymförändring beräknad på basis av genomsnittliga utländska
direkta investeringar och i industri (brutto-)investeringar i Sverige och i
samtliga OECD-länder under skilda femårsperioder 1960–75. 182